

Nettverk for barnehager med mange flerspråklige barn (MINO-nettverk) 2013-2014

Sluttrapport til NAFO

Språksenter for barnehagene

Ansvarlig for rapportering:
Språksenter for barnehagene i Bærum v/ Helle Ibsen
Utarbeidet i januar 2015

Innholdsfortegnelse

1. Bakgrunn.....	s. 3
2. Mål.....	s. 3
3. Planer.....	s. 3
4. Gjennomføring	s. 5
Våren 2013 – Planleggingsfase.....	s. 5
Høsten 2013 – Tema Begrepslæring.....	s. 5
Våren 2014 – Tema Foreldresamarbeid.....	s. 5
Høsten 2014 – Tema IKT.....	s. 6
5. Evaluering.....	s. 9
De seks samlingene.....	s. 9
Interne studiebesøk.....	s. 10
Eksterne studiebesøk.....	s. 11
Praktisk arbeid.....	s. 11
Spredning i egen barnehage.....	s. 12
Språksenterets rolle.....	s. 12
Totalt/samlet utbytte.....	s. 13
Andre kommentarer/innsnitt.....	s. 13
Vurdering av måloppnåelse.....	s. 13
6. Videre arbeid.....	s. 14

Vedlegg

Vedlegg 1. Skjema *Til spredning i egen barnehage*

Vedlegg 2. Evalueringsskjemaet *Evaluering av MINO-nettverk*

Vedlegg 3. *Praksissamling fra MINO-nettverk*

1. Bakgrunn

I perioden 2007-2011 deltok Bærum kommune i Språkløftet og Utviklingsprosjekt for skoler med mer enn 25 % minoritetsspråklige elever. I Bærum kalt *Språk i fokus*. Rykkinn skole, Belset barnehage og Gommerud barnehage var deltagende i prosjektet.

I januar 2012 fikk Bærum kommune et eget Språksenter for barnehagene. Senteret er organisert under PP-tjenesten og har ansatte i 2 ½ stilling. Målsettinger for senteret er å skape gode språkmiljøer i barnehagene og å øke personalets kompetanse om barns språkutvikling.

Våren 2013 fikk Språksenteret i oppdrag å initiere en nettverksgruppe for barnehager med mange flerspråklige barn. Resterende prosjektmidler fra *Språk i fokus* ble etter søknad videreført til arbeid med *Nettverk for barnehager med mange flerspråklige barn* (MINO-nettverk).

2. Mål

I Bærum er det stor variasjon i andelen flerspråklige barn i barnehagene. Barnehager i Bærum øst har ofte relativt få flerspråklige barn, mens mange av barnehagene i Bærum vest har mange flerspråklige barn. Hensikten med nettverket var å styrke og gi et ekstra løft til de barnehagene som har mange flerspråklige barn.

Mål for MINO-nettverket: Å styrke barnehageansattes kompetanse i flerspråklig arbeid, slik at det medfører praksisendring over tid.

3. Planer

Språksenter for barnehagene i Bærum har vært ansvarlig for iverksetting og oppfølging av nettverket. Belset og Gommerud barnehage har vært bidragsytere med sine erfaringer fra *Språk i fokus*-prosjektet. Totalt 15 barnehager ble invitert til å delta i nettverket, med 2-3 deltagere fra hver barnehage.

Nettverket skulle ha en varighet på 1 ½ år. Det var planlagt to samlinger per halvår, hver samling på ca. 3 timer. Ved hver samling skulle det presenteres fagstoff i form av kurs, foredrag eller lignende, rundt temaet flerspråklige barn. I tillegg skulle det arrangeres studiebesøk intern mellom barnehagene i kommunen og eksternt utenfor kommunen. I løpet av perioden høst 2013 – høst 2014 skulle hver deltagende barnehage gjennomføre et stykke egenvalgt praktisk arbeid.

Via nettverket var det ønskelig å gi deltagerne «input» i form av forelesninger eller studiebesøk. Via erfaringsutveksling og gruppediskusjoner skulle deltagerne få mulighet til å bearbeide det fagstoffet de nylig fikk presentert. Det ble forventet at deltagerne hadde en type «output» der ny kunnskap fra nettverket skulle spres videre i egen barnehage. Se illustrasjon i modellen under.

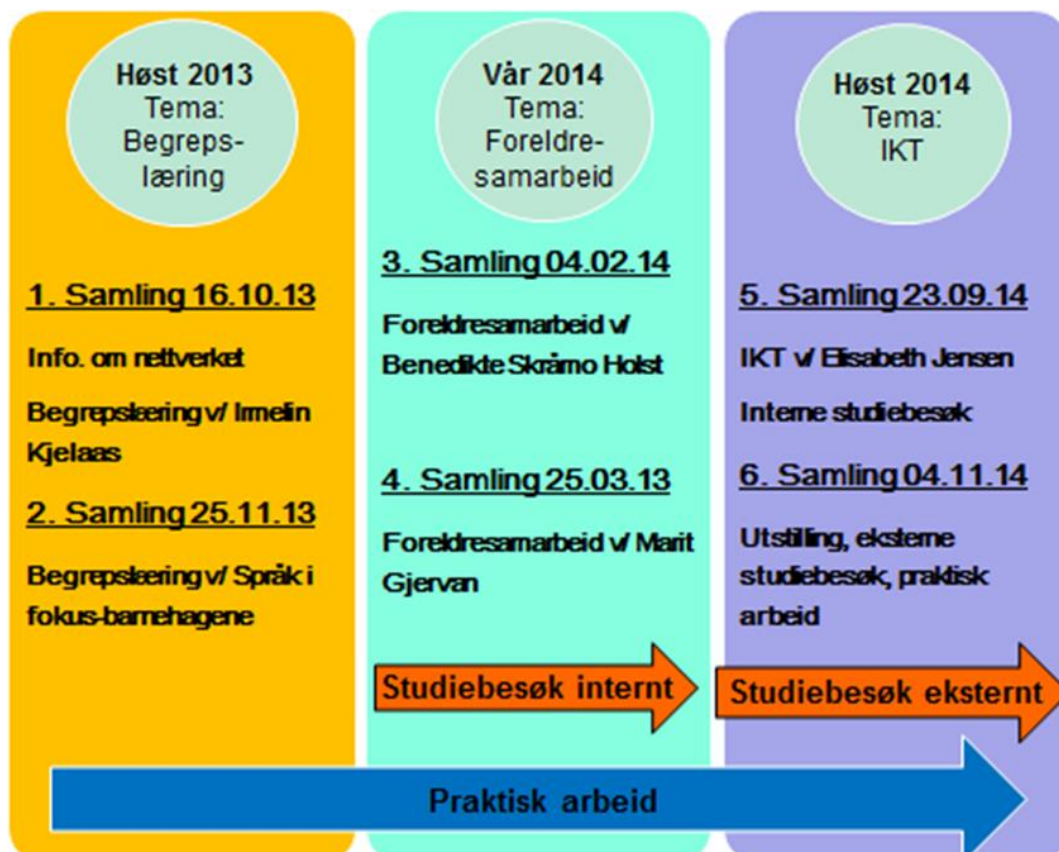
For å sikre spredning og praksisendring i egen barnehage er det nødvendig at flere enn de 2-3 deltagerne fra hver barnehage involveres i arbeidet. Det ble derfor påpekt at deltagerne skulle være *representanter* for egen barnehage. Deltagerne skulle *få* noe på hver nettverkssamling (input), men de skulle også *gi* noe videre i egen personalgruppe (output).

For å hjelpe deltagerne med spredning til egen barnehage utarbeidet Språksenteret et skjema *Til spredning i egen barnehage* (vedlegg 1). Her kunne deltagerne underveis i forelesningene notere seg:

- 3 ting jeg har hørt
- 3 ting jeg har lært
- 3 ting jeg vil spre i min barnehage

Ved hver samling skulle det settes av tid til gruppediskusjoner, slik at deltagerne skulle få mulighet til å bearbeide det nye stoffet de hadde fått formidlet.

Nettverket skulle gå over en periode på 1 ½ år og ble planlagt i tre bolker. Følgende tidsplan for nettverksperioden ble satt:

4. Gjennomføring

MINO-nettverket har blitt gjennomført uten særlige avvik fra planene.

Våren 2013- Planleggingsfase

Våren 2013 ble i hovedsak brukt til å forberede og planlegge oppstart av nettverket høsten 2013. Innhold og form på nettverket ble drøftet med aktuelle samarbeidspartnere (f.eks. Barnehagekontor).

Med utgangspunkt i barnehagekontorets liste over hvilke barnehager som hadde søkt om *Tilskudd til tiltak for å bedre språkforståelsen hos minoritetsspråklige barn i førskolealder*, ble de 15 barnehagene med flest flerspråklige barn valgt ut. Barnehagene som har deltatt i nettverket er Gommerud, Belset, Emma Hjorth, Hamang, Rud, Hornienga, Vallersvingen, Dønski, Berger, Jongskollen, Epleskogen, Høvik, Haslum, Gullhaug og Fornebo/Stabekk. Av disse barnehagene er de fleste kommunale, men noen er private.

De femten styrerne ble i mai 2013 invitert til et møte der Språksenteret presenterte foreløpige planer for nettverket og styrerne kom med sine innspill og ønsker. Etter innspill fra styrerne ble det bestemt å avgrense temaene til ett tema per halvår. Hver barnehage fikk melde på 2-3 deltagere fra sin barnehage til å sitte i selve nettverksgruppa. Det ble totalt 42 deltagere. Det ble oppfordret til at ledelsen i barnehagen ble aktivt involvert, f.eks. kunne arbeidet forankres ved at faglig veileder deltok i nettverket.

Høsten 2013 - Tema Begrepslæring

For høsten 2013 ble det gjennomført to nettverkssamlinger.

Nettverkssamling 16.oktober

- Presentasjon av planer og innhold for nettverket v/ Språksenteret
- Irmelin Kjelaas fra Høyskolen i Telemark: *Ord- og begrepslæring hos flerspråklige barn*
- Refleksjon i grupper

Nettverkssamling 25.november

- Innledning v/Språksenteret
- Gommerud barnehage: *Språk i hver krok*
- Belset barnehage: *Fra prosjekt Språk i fokus til daglig fokus på språk*
- Refleksjon i grupper

Våren 2014 – Tema Foreldresamarbeid

For våren 2014 ble det gjennomført to nettverkssamlinger i tillegg til interne studiebesøk der barnehagene besøkte hverandre.

Nettverkssamling 4.februar

- Benedikte Skråmo Holst fra Ski kommune: *Forskjellen som gjør en forskjell*
- Refleksjon i grupper

Nettverkssamling 25.mars

- Marit Gjervan fra NAFO: *Flerspråklighet i barnehagen – hvordan involvere og samarbeide med foreldre? Teoretiske og praktiske perspektiver på hvordan barnehagens ansatte kan involvere foreldre i barnehagens arbeid med språk.*
- Refleksjon i grupper

Interne studiebesøk

Våren 2014 besøkte de 15 barnehagene hverandre. Hver barnehage meldte inn til Språksenteret hva de ønske å se/høre om når de gikk på besøk og hva de kunne vise frem/dele med de som kom på besøk. På bakgrunn av dette utarbeidet Språksenteret en besøksplan med tidsfrist. Hver barnehage fikk ansvar for å ta kontakt, og gjøre en avtale med den barnehagen de skulle på besøk til.

Barnehagene ble bedt om å gjennomføre en enkel dokumentasjon fra studiebesøkene. De skulle sende maks tre bilder sammen med en kort billedtekst til Språksenteret. Tanken var at dette skulle koste barnehagene minst mulig arbeid. Det ble derfor kalt: *Dokumentasjon på 60 sekunder!* Hensikten var å kunne dele erfaringer og gode ideer med hverandre. Under følger et eksempel på slikt dokumentasjonsarbeid.

Dokumentasjon på 60 sekunder!

Dokumentasjon av Horniengas besøk i Høvik

Språktreet er synlig for alle utenfor hver base. Der henges det opp lapper som beskriver hva som er aktuelt i basen, f.eks. bøker som leses. Lappen med regnbuen viser visjonen «GLADE DAGER».

Månedens ord med bilder og to språk, norsk og polsk. På denne måten blir foreldrene mer involverte i språkarbeidet som drives i barnehagen.

Hei på flere språk, de språkene som er representert i barnegruppen. Innbydende og hyggelig ☺

Bilder og tekst ble samlet i Photo Story og presentert på neste samling. Språksenteret valgte denne presentasjonsformen med tanke på at nettverkets neste tema var IKT.

Høsten 2014 - Tema IKT

For høsten 2014 ble det gjennomført en samling med tema IKT, eksterne studiebesøk og en avsluttende heldagssamling.

Nettverkssamling 23.september

- Språksenteret: *Presentasjon av interne studiebesøk*
- Elisabeth Jensen og Vivi Ann Hansen Midtun fra Fjeldlund barnehage på Søndre Nordstrand: *Erfaringer og refleksjoner knyttet til IKT i språkarbeidet med flerspråklige barn*
- Språksenteret v/ Tone Fleischer og Helle Ibsen: *Apper i barnehagens språkarbeid*
<https://www.baerum.kommune.no/Organisasjonen/Barnehager-og-parker/Spraksenteret/Sprakstimulering/Appet-i-sprakarbeidet/>
- Refleksjon underveis

Eksterne studiebesøk

Språksenteret tok kontakt med aktuelle besøksbarnehager utenfor kommunen (f.eks. noen av NAFOs fokusbarnehager). Hva de kunne tilby ble samkjørt med barnehagenes ønsker og tema for praktisk arbeid. Dette resulterte i 7 eksterne barnehager som kunne ta imot besøk. Bærumsbarnehagene besøkte følgende barnehager:

Barnehage	Besøksbarnehage
Emma Hjort	Fjeldlund, Søndre Nordstrand, Oslo
Rud	Fjeldlund, Søndre Nordstrand, Oslo
Epleskogen	Madamløkken, Linderud, Oslo
Dønski	Madamløkken, Linderud, Oslo
Gommerud	Ytre Tasta, Stavanger
Berger	Ytre Tasta, Stavanger
Vallersvingen	Johannes Læringssenter, Stavanger
Gullhaug	Johannes Læringssenter, Stavanger
Jongskollen	Kirketjernet og Vestsiden barnehage, Porsgrunn
Høvik	Kirketjernet og Vestsiden Barnehage, Porsgrunn
Hamang	Gjøvik Barnehage
Fornebo	Gjøvik Barnehage
Haslum	Gjøvik barnehage
Belset	Søndre Borgen, Asker
Hornienga	Søndre Borgen, Asker

Språksenteret samlet inn bilder og presentasjoner fra de eksterne studiebesøkene. Dette resulterte i et eget *Erfaringshefte*. Bilder fra de eksterne studiebesøkene ble også samlet i en power point presentasjon og lagt frem på siste samling.

Nettverkssamling 4.november

- Språksenteret: *Presentasjon av eksterne studiebesøk*
- Barnehagene: *Presentasjoner av praktisk arbeid*
- Utstilling av arbeid og materiell
- Evaluering

Praktisk arbeid

De 15 deltagende barnehagene gjennomførte et større eller mindre praktisk arbeid i løpet av perioden. Barnehagene valgte selv hvor omfattende arbeidet skulle være. Det kunne gjerne knyttes til annet arbeid som allerede var igangsatt. Et uttrykt ønske fra Språksenteret var at det praktiske arbeidet skulle involvere hele barnehagen. Barnehagene meldte inn til Språksenteret:

- Hvilket tema barnehagen ønsket å jobbe med.
F.eks. begrepslæring, foreldresamarbeid, bruk av bok.
- Hva de ønsket at Språksenteret skulle bidra med.
F.eks. veiledning, planlegging, personalmøte, annen oppfølging.

Språksenteret fordelte barnehagene mellom seg, slik at hver barnehage fikk en fast kontaktperson å forholde seg til. Det var svært variabelt hva og hvor mye oppfølging barnehagene ønsket fra Språksenteret.

Barnehagenes valg av tema for praktisk arbeid så slik ut:

Barnehage	Tema for praktisk arbeid	
Epleskogen	Fortellerkunst	Bruk av bøker og fortellinger
Gommerud	Like muligheter gjennom bøker og fortellinger	
Jongskollen	Månedens bok og fokusord	
Gullhaug	Gode lesestunder	
Berger	Digitale verktøy og dialogisk lesing	IKT
Belset	iPad	
Emma Hjort	Begrepslæring (felles ord, begrepstrekanten, GOB)	Begrepslæring
Haslum	Begrepsforståelse og begrepslæring (begrepstrekanten)	
Høvik	Månedens ord, språktre, lånesystem?	
Vallersvingen	Foreldresamarbeid	
Hornienga	Dagtavle	
Hamang	Antall, rom og form	
Rud	Språkrom og faste språkgrupper	
Fornebo	Tematisk arbeid	
Dønski	Språkposer	

Utstilling

På den siste nettverkssamlingen ble det arrangert en utstilling. Barnehagen tok med seg dokumentasjon fra sitt praktiske arbeid, språkmateriell, bøker eller annet som ble brukt i arbeid med flerspråklige barn. Dette ble utstilt i rommet der den siste samlingen ble holdt. Under presenteres noen bilder fra utstillingen.

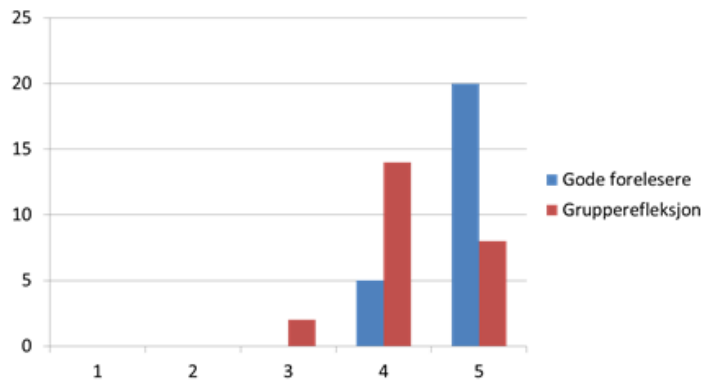
5. Evaluering

På siste samling ble det delt ut et skriftlig evalueringsskjema (se vedlegg 2). 10 utsagn ble vurdert på en skala fra 1 til 5, der 5 var det beste. Skjemaet ble besvart anonymt av de 26 deltagerne som var til stede på siste nettverkssamling.

De seks samlingene

Deltagerne ble bedt om å vurdere de seks samlingene som var avholdt. Hvor fornøyd var de med foreleserne og hvilket utbytte hadde de av grupperefleksjonene?

De 6 samlingene

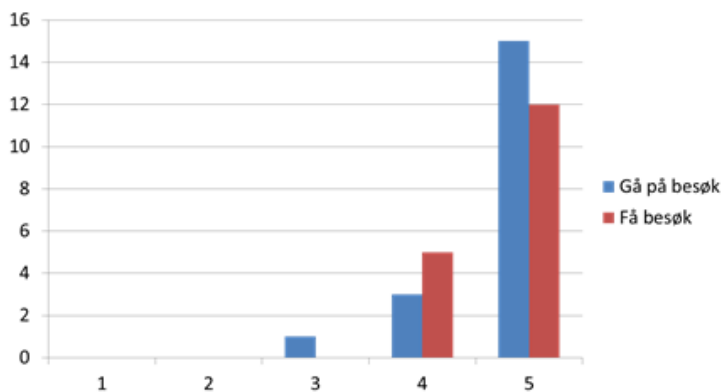

Alle var svært fornøyde med foreleserne. Flere kommenterte at det var interessante temaer og gode forelesere. De fleste var godt fornøyde med grupperefleksjonene. Noen kommenterte at det var bra å sitte i grupper mens stoffet var ferskt, mens andre hadde hatt et mer variabelt utbytte av grupperefleksjonene.

Interne studiebesøk

Deltagerne vurderte hvor nyttig de syntes det hadde vært å gå på besøk til en annen barnehage i nettverket og hvor nyttig de syntes det var å få besøk.

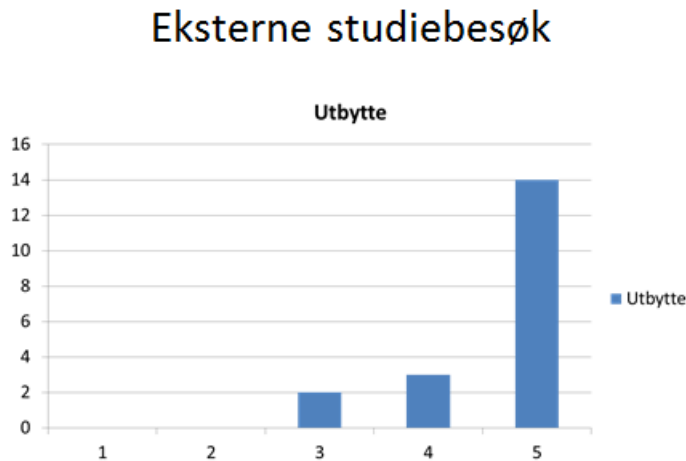
Interne studiebesøk

Det er interessant å se av evalueringene at deltagerne hadde nesten like stort utbytte av å få besøk, som å gå på besøk. Ved å gå på besøk påpekte deltagerne at det var inspirerende å få praktiske ideer fra andre barnehager. Noen påpekte at det å få besøk gjorde at man fikk økt bevissthet om egen praksis.

Eksterne studiebesøk

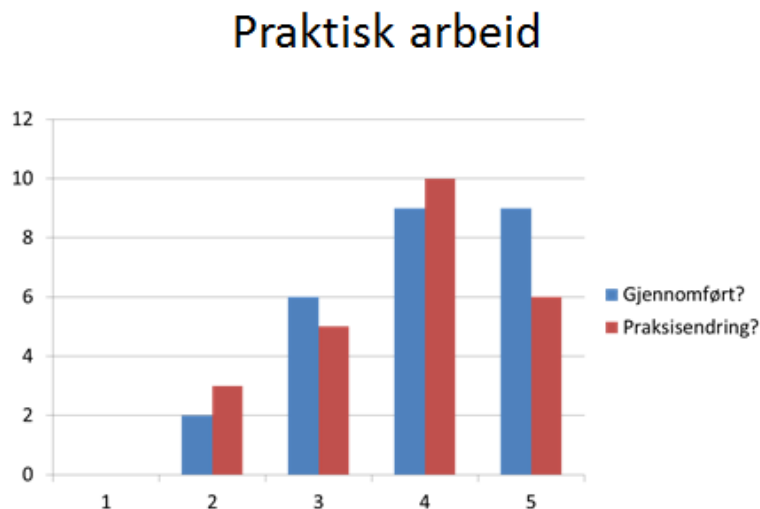
Deltagerne vurderte hvilket faglig utbytte de hadde av å reise på studiebesøk utenfor kommunen.

Deltagerne var svært godt fornøyde med de eksterne studiebesøkene. De kommenterte at det var spennende å få reise ut av kommunen og at de hadde sett mye godt arbeid med flerkulturelle familier. Dette ga inspirasjon til å endre egen praksis.

Praktisk arbeid

Deltagerne ble bedt om å vurdere i hvilken grad det praktiske arbeidet faktisk ble gjennomført og om de opplevde at det hadde medført en praksisendring i barnehagen.

Når deltagerne skal vurdere sitt praktiske arbeid, ser spredningen i vurderingene ut til å være noe større. Det store flertallet har fått gjennomført det praktiske arbeidet og opplever en praksisendring. Mange kommenterer at det praktiske arbeidet har vært inspirerende og har involvert hele personalgruppa. Det er gledelig å se av kommentarene at de som i liten grad har fått gjennomført sitt praktiske arbeid, nå har det planlagt og skal i gang til tross for at nettverket er avsluttet.

Spredning i egen barnehage

Deltagerne ble bedt om å vurdere i hvilken grad deltagelsen i nettverket involverte flere i barnehagen enn de tre deltagerne i selve nettverket.

Spredning i egen barnehage

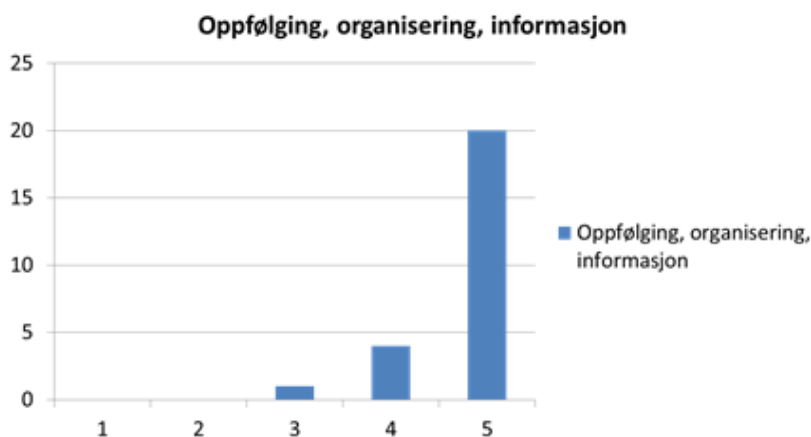
Her var deltagerenes vurdering ganske spredt. Noen opplevde at alle i barnehagen hadde vært involvert og interessert, slik at erfaringer fra nettverket var godt implementert i hele barnehagen. Noen opplevde i liten grad å ha fått til spredning underveis, men at *nå* skal det gjøres.

Spredning i egen barnehage hadde Språksenteret i forkant sett som en generell utfordring. Det er vanskelig for enkeltpersoner, som har vært på kurs eller lignende, å videreformidle denne kunnskapen til resten av personalgruppa. Vi visste at en fallgrube kunne være at nettverket ble kun for de 3 personene som deltok og ikke for hele barnehagen (jfr. skjemaet *Til spredning i egen barnehage*). Ut fra deltagerenes skåringer og kommentarer ser det likevel ut til at det i stor grad har foregått spredning, samtidig har mange planer om å få det til nå for våren 2015.

Språksenterets rolle

Deltagerne ble bedt om å vurdere Språksenterets rolle i nettverksarbeidet. Hvordan fungerte oppfølging, organisering, informasjon m.m.?

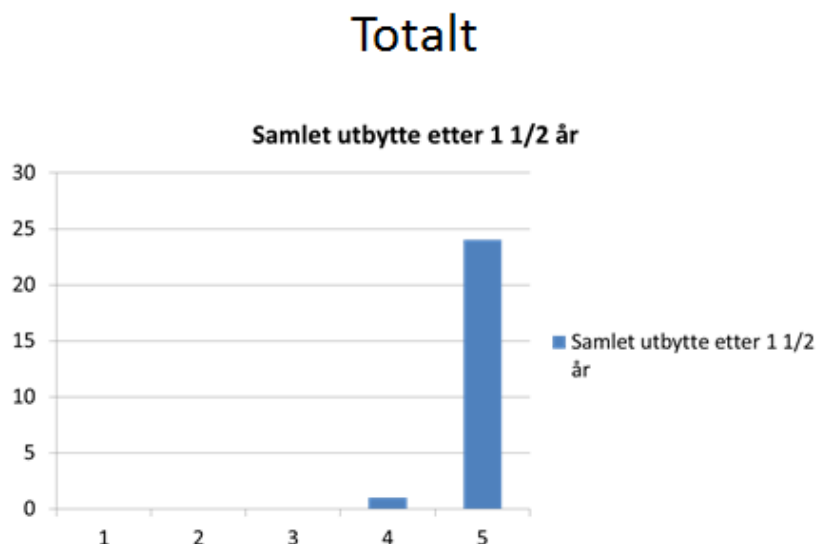
Språksenterets rolle

Språksenterets rolle med oppfølging, organisering og informasjon får svært gode tilbakemeldinger. Deltagerne hadde kommentarer som «enestående opplegg», «godt forberedt» og «dere er lette å spørre». Dette er viktige tilbakemeldinger med tanke på videre og lignende arbeid i fremtiden.

Totalt/samlet utbytte

Deltagerne vurderte sitt samlede utbytte: Sitter du igjen med noe nyttig etter 1 ½ år i dette nettverket?

Deltagernes vurdering av det samlede utbyttet var svært godt. Mange kommenterte at de hadde fått inspirasjon, gode ideer, ny kunnskap og at det var fint å lære av hverandre.

Andre kommentarer /innspill

Nederst på evalueringsskjemaet var det en åpen boks der deltagerne fritt kunne komme med innspill. Her kom det mange takksigelser for et godt nettverk, som «Flott å få lov til å delta i MINO-nettverket! Har lært masse som vil bidra til endring i egen barnehage». Det kom også klare signaler om at det var trist at det var slutt, som «Synd at det er ferdig!» og «Hva blir neste skritt...?». Altså et ønske om noe mer.

Vurdering av måloppnåelse

Midler fra NAFO ga mulighet til å lage et unikt nettverkstilbud for de 15 barnehagene i Bærum med flest flerspråklige barn. Dette tilbudet har gjort barnehagene mer kompetente til å gi flerspråklige barn et bedre tilrettelagt språktilbud. Det er gledelig å høre at flere barnehager har blitt inspirert til videre arbeid, og mener de er i gang med et større endringsarbeid som vil foregå i lang tid fremover.

Språksenteret har fått mange tilbakemeldinger, også utover den skriftlige evalueringen, om at barnehagene virkelig opplever å ha fått økt kompetanse om flerspråklig arbeid. Mange beskriver også at det har skjedd en positiv praksisendring i barnehagen, noe som har medført at flerspråklige barn får bedre oppfølging.

Målet for MINO-nettverket var: *Å styrke barnehageansattes kompetanse i flerspråklig arbeid, slik at det medfører praksisendring over tid.* Det konkluderes med at målsettingen for MINO-nettverket i høy grad er oppnådd.

6. Videre arbeid

Via de ulike praktiske arbeidene som barnehagene gjennomførte kom det fram mange gode ideer til godt språkarbeid. Disse ideene har Språksenteret i etterkant samlet i en *Praksissamling fra MINO-nettverk* (se vedlegg 3). Samlingen vil bli tilgjengelig på Språksenterets nettside

<https://www.baerum.kommune.no/Organisasjonen/Barnehager-og-parker/Spraksenteret/>

Til tross for at MINO-nettverket formelt er avsluttet, var det et sterkt ønske fra deltagende barnehager å fortsette og samles. Språksenteret planlegger derfor en ny samling i mars 2015. Det er planlagt at Hanne Gram Simonsen og Else Ryen fra Senter for flerspråklighet MultiLing (UiO), skal snakke om *Myter om flerspråklig utvikling*.

Til spredning i egen barnehage

3 ting jeg har hørt...	
•	
•	
•	
3 ting jeg jeg har lært...	
•	
•	
•	
3 ting jeg vil spre i min barnehage....	
•	
•	
•	

Evaluering av MINO-nettverk:

Nettverk for barnehager med mange flerspråklige barn

Poengskala 1-i liten grad, 2-i nokså liten grad, 3-i moderat grad, 4-i ganske stor grad, 5-i stor grad	Skåring Sett ring rundt det som passer best	Kommentarer Hvorfor? Hvorfor ikke?
De 6 samlingene (input) - Gode forelesere? - Godt utbytte av gruppe-refleksjonene?	1 2 3 4 5 1 2 3 4 5	
Interne studiebesøk - Nyttig å gå på besøk? - Nyttig å få besøk?	1 2 3 4 5 1 2 3 4 5	
Eksterne studie besøk Interessant å få reise ut av kommunen? Utbytte?	1 2 3 4 5	
Praktisk arbeid Ble det gjennomført? Har det skjedd noen praksisendring i barnehagen?	1 2 3 4 5 1 2 3 4 5	
Spredning i egen barnehage (output) Fikk dere involvert flere i barnehagen enn de tre deltagerne i selve nettverket?	1 2 3 4 5	
Språksenterets rolle Oppfølging, organisering, informasjon m.m.	1 2 3 4 5	
Totalt/samlet utbytte Sitter du igjen med noe nyttig etter 1 ½ år i dette nettverket?	1 2 3 4 5	
Andre kommentarer eller innspill?		